

تهدید بحران کم آبی برای کل جهانیان

جهان تشنه می شود

عکس: Getty Images

سرمقاله

مشکل کم آبی روبرو هستند در بین و عربستان نیز اوضاع به هیچ وجه مناسب نیست و تنها راه این کشورها برای تأمین آب مورد نیازشان روی آوردن به نیروگاه آب شیرین کن است که این نیروگاهها نیز هزینه‌های بسیار بالایی نیاز دارند. هدف ما از انتشار این برنده این است که ثابت کنیم بحران آب یک بحران جهانی است نه مشخص به یک کشور. بنابراین باید در مقیاس جهانی با آن روبرو شد. در این برنده به بحران آب در آمریکا، آفریقای کانادا، اندونزی، هند، چین، استرالیا، آمریکا، آفریقای جنوبی، یمن، عربستان سعودی، ترکیه، عراق، مکزیک، اسپانیا، برزیل و الجزایر اشاره شده است.

توضیح: مطالب این برنده برگرفته از پژوهش منتشر شده از سوی نگاه ضارب افکار Stratfor است. **تهیه شده به کوشش گروه بین الملل روزنامه شهر وند**

آزمین منتظری، محبتی پارسا، مینو مرزایی و سوریس عسکری

آزیر قرمز خشکسالی

رودخانه هریرود ساخته شده است. رودخانه‌ای که از کوه‌های مرکزی افغانستان سرچشمه می‌گیرد و با گذر از ولایت‌های غور و هرات در افغانستان، از مرز مشترک افغانستان و ایران می‌گذرد و پس از پیوستن کشتفرد به آن، با نام رود تجن وارد ششزارهای کشور ترکمنستان می‌شود. سرمایه است که به تدریج بر سر آب در آینده‌ای نزدیک میان کشورها شکل خواهد گرفت.

در دیگر نقاط جهان نیز وضعیت به همین شکل است. رود مرزی میان مکزیک و آمریکا نیز محل مناقشه است. آمریکا در برخی از ایالت‌های خود به شدت با کم آبی روبرو است. از سوی دیگر با توجه به روابط متشنج مکزیک و آمریکا بعد به نظر می‌رسد بحث حق آب از این رود مرزی در آینده‌ای نزدیک به مناقشاتی جدید میان دو کشور تبدیل شود. در اروپا نیز برخی کشورها نظیر اسپانیا با

جهان امروز در هم تنیده شده است. امروز شما تنها بر مختصات و امنیت کشورهای خاورمیانه اثرگذار نیست. همه جهان را در بر گرفته است. بحران آب نیز دقیقاً همین در برگیری و گستردگی را داراست. امروز ممکن است برخی کشورها تا حدودی از مفزات بحران آب در امان باشند اما این امنیت و آرامش طولانی نخواهد بود. در همین منطقه ما و در بسیاری از نقاط جهان رودخانه‌ها منابع آبی به طور مشترک از سوی دو یا چند کشور استفاده مورد بهره‌برداری قرار می‌گیرند. همین مسئله موجب می‌شود که همه کشورها به وقت بحران نسبت به حق آب خود ادعا داشته باشند و این یعنی بروز اختلاف نظر میان کشورها بر سر آب.

نمای نیست راه دوری بروسم. همین بحران ریزگردها که امروز در خوزستان و به خصوص اهواز شاهدش هستیم از تاثیرات ویرانگر بحران آب است. آیا مشکل اهواز فقط به ایران مربوط

آزمین منتظری
روزنامه‌نگار

بحران آب جدی است. همه تلاش ما در این هفت صفحه که پیش رو دارید این است که بگوئیم که این بحران بیش از آنچه که فکر می‌کنید جدی است. بحران آب به ایران محدود نمی‌شود. این فرض نیز اشتباه است. اما اشتباه بودن این فرض نیز جای خوشحالی ندارد! امروز همه منتظرانی که ما در آن زندگی می‌کنیم در مکزیک، بحران آب است. نه تنها خاورمیانه که کل جهان درگیر این بحران است. از آسیا گرفته تا اروپا از آفریقا گرفته تا آمریکا، شمالی و جنوبی، تنها اشکال این بحران در هر نقطه‌ای از جهان تفاوت می‌کند، البته به این معنی که همه جهانیان درگیر این بحران است. از این جهت اهمیت دارد که جهان امروز دیگر جهانی گسسته و ناپیوسته نیست.

مکزیک یک صنعتی بی آب می شود

مکزیک توسط جغرافیای خود محدود شده که شامل قلمروی مرکزی محدود بر روی یک فلات است که توسط کوه‌ها، بیابان‌ها و جنگل‌هایی که کنترلساخت است، احاطه شده. رودخانه‌ها از وسط این قلمرو می‌گذرند، به سمت الپاتوس آرام، خلیج مکزیک و ایالت‌های جنوبی حرکت می‌کنند. در جنوب بسیاری از منابع از آمریکای مرکزی می‌آیند. اکثر رودخانه‌ها و دریاچه‌ها، شامل دریاچه «کوینتو رو» و دریاچه «کابالایا»، با سطحی برای ۱۲ میلیون نفر از مردم مکزیک را فراهم می‌کنند. آبهای زیرزمینی، از ۶۵۲ سفره آب زیرزمینی، تقریباً یک سوم می‌کنند. ۴۰ میلیارد متر مکعب از منابع آبی تجدیدپذیر مکزیک در سال فراهم می‌کنند. بر روی کاغذ، مکزیک یک کشور کم آب نیست. این کشور، دارای هر نفر، ۳۷۷ متر مکعب در سال آب دارد. با این حال، به لحاظ جغرافیایی، به طور مساوی تخصیص داده نشده است.

جدال قریب الوقوع آمریکا و مکزیک بر سر آب‌های مرزی

با رشد تقاضا و فشارهای زیست‌محیطی، تنش‌ها بر سر منابع آب در دهه‌های آینده افزایش خواهد یافت. برخلاف آب رودخانه «کلارو» که تماماً از ایالات متحده سرچشمه می‌گیرد، حوضه «ریو گرانده» به طول مسوای در مناطق بین ایالات متحده و مکزیک، متشعب شده است. اگرچه مکزیک بسیار بیشتر از ایالات متحده به منابع آب تکیه دارد اما هر دو کشور نسبت به افزایش فشار کم آبی حساسند و این مسأله، متعقد کردن تعهدات پیش‌بینی‌شده در معاهدات آب برای مکزیک و ایالات متحده، دشوار می‌سازد. ریو گرانده چیزی بیش از یک رود اصلی است که در طول مرز مکزیک و تگزاس جریان دارد و به خلیج مکزیک می‌ریزد. قسمت‌های فوقانی آن تا شمال کارائیب می‌رسد، در حالی که قسمت اعظم حوضه آبگیر آن در ایالات متحده و در نیمه‌مرکزی قرار دارد. به دلیل ترکیب عوامل مختلف - از قبیل نرخ بالای تخیر در نواحی خشک.

رژیم اشغالگر اسرائیل قاعده تقسیم آبی منطقه را برهم زده است

تلاش‌های اسرائیل برای افزایش امنیت آبی، یکی از محدودیت‌های جغرافیایی این کشور را کاهش خواهد داد. اما منابع آبی جدید، بسیاری از زیره هستند، مگر این که منابع داخلی انرژی به خوبی توسعه یابند. اسرائیل بر منابع آب اردن و سوریه دست‌نکاری کرده است. اسرائیل بر خلاف قرارداد سال ۱۹۹۴ در مورد تقسیم آب رود اردن و وگادری سهم از اردن خودداری کرده و سه بیکاره آن را نصف کرد. دولت خودگردان فلسطین از حوضه آبی کوهستان ساحل غربی رود اردن سهم ناچیزی دارد. اشغال بلندی‌های جولان سوریه را حوضه آبی دریاچه جلیله محروم ساخته است. از آن جا که تأمین امنیت آبی نیازمند اقدامات نظامی هماهنگ است، اسرائیل انگیزه‌ای قوی برای توسعه تکنولوژیکی به منظور بهبود امنیت آبی داشته است.

سهم خواهی ترکیه از آب دجله و فرات

سیستم رودخانه دجله و فرات، بخشی از حلال حاصلخیز مصر باستان به لحاظ تاریخی کمک کرد تا شهرنشین را به منطقه‌ای حاصلخیز تبدیل کند. بافتن‌های باستان بازمی‌گردد سرچشمه هر دو رودخانه، از منطقه کوهستانی آناتولی ترکیه آغاز می‌شود. رود فرات بعد از آن که از ترکیه جریان می‌یابد، به سمت سوریه، یعنی جایی که پیش از ورود به عراق به دو شاخه اصلی می‌پویند، حرکت می‌کند. حدود ۹۰ درصد از جریان فرات، در داخل مرزهای ترکیه سرچشمه می‌گیرد. ترکیه ۱۰ درصد از حجم آب سالانه را که در نهایت آب دجله ترکیه می‌شود، فراهم می‌کند. شاخه‌های فرعی در داخل مرزهای عراق که بسیاری از آنها در مناطق کردنشین هستند، در ۹ درصد دیگر کل جریان نقش دارند. ۱۰ درصدی مانده نیز عمدتاً از شاخه‌های فرعی‌ای می‌آیند که منشأ آنها در ایران است.